

اصول و مبانی مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم

اکبر خزلی^۱ | رضا سراج^۲ | مهدی فیروزکوهی^۳ | کاظم سام دلیری^۴

۳۱

سال پانزدهم
بهار و تابستان ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۰۷/۱۶

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۱۰/۰۶

صص: ۳۴-۱

شاپا چاپی: ۶۳۲۸-۲۵۳۸
الکترونیکی: ۱۶۵۵-۲۷۱۷

چکیده

مواجهه با جریان‌های برانداز، به اصول و مبانی متقن و مستحکم از باب قانون‌گذاری، فقهی، حقوقی و اسناد بالادستی نیاز دارد تا بتواند در این عرصه ملاک عمل قرار گیرد و ما را در رسیدن به این مقصود کمک کند. از همین رو در طول سالیان گذشته ما همواره در مواجهه با جریان‌های برانداز نرم دچار فراز و نشیب‌هایی بوده و هستیم که بخشی از عدم موفقیت ما می‌تواند مشخص نبودن اصول، مبانی و ارکان جهت‌ساز (ارزش‌ها، اهداف، سیاست‌ها، چشم‌انداز و مأموریت) برای مواجهه با این جریانات باشد. در این تحقیق از رویکرد آمیخته و روش توصیفی-تحلیلی با استفاده از نرم‌افزار SPSS بهره برده‌ایم به این ترتیب که پرسشنامه‌ای بین ۵۸ نفر از خبرگان و نخبگان این حوزه از نهادهای اطلاعاتی و امنیتی و دانشگاهی مرتبط با مواجهه با جریان‌های برانداز نرم توزیع گردید سپس ارکان جهت‌ساز را شناسایی و در معرض انتخاب و سنجش آن‌ها قرار دادیم که در مرحله روایی با مقدار CVR و متناسب با تعداد خبرگان، روایی پرسشنامه اخذ گردید و مواردی که مقدار آن‌ها کمتر از مقدار تعیین شده در جدول بود، حذف گردیدند و مابقی به عنوان ارکان جهت‌ساز مورد تأیید قرار گرفتند. به عبارتی از بین ۵۸ مؤلفه ارکان جهت‌ساز تعداد ۵۷ مورد آن به تأیید خبرگان رسید و ۱۰ مورد آن تأیید نشد.

کلیدواژه‌ها

ارکان جهت‌ساز، مواجهه، جریانات برانداز نرم، براندازی

این مقاله مستخرج از رساله دکتری با عنوان «راهبردهای مواجهه با جریانات معارض برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران» می‌باشد.

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری امنیت ملی، دانشگاه دانا و پژوهشگر دانشگاه جامع امام حسین (علیه‌السلام)، تهران، ایران.

Email: a.khezli98@sndu.ac.ir

۲. استادیار دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

۳. استادیار دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

۴. استادیار دانشگاه عالی دفاع ملی (دانا)، تهران، ایران.

مقدمه

گروه‌های مخالف و معاند در کشور ما تهدیداتی را متوجه نظام جمهوری اسلامی ایران کرده‌اند که از جمله آن‌ها می‌توان به تحمیل مطالبات غیرقانونی خویش از طریق گروه‌های خودی، تأثیرگذاری بر نیروهای درون نظام، نفوذ به لایه‌های مدیریتی، کم‌رنگ‌سازی مرزهای عقیدتی و سیاسی و ایفای نقش مخالف از سوی گروه‌های مخالف اشاره کرد. این تهدیدات به مخالفین به‌عنوان نیروی جایگزین نظام کمک می‌کند تا به هدف نهایی خود که جایگزین ساختن خود به جای نظام موجود است، دست یابد، از طرفی نظام جمهوری اسلامی ایران برای مواجهه با این جریان‌ات و باتوجه به ویژگی‌های ذاتی خود نمی‌تواند پیرو نظریه‌های غربی گردد و باید دارای طرح راهبردی مبتنی بر اصول و مبانی و ارکان جهت ساز بر گرفته از ارزش‌ها، اهداف، سیاست‌ها و مأموریت‌های هم‌راستای نظام و انقلاب باشد؛ چراکه ذات آن نظریات بریافته از اندیشه‌ی الحادی و طاغوت محور است و اصول و مبانی مطرح شده در کنار سایر ارکان جهت ساز ارائه شده به دلیل مطابقت نداشتن با نیازها و مقتضیات بومی کشور یا نتوانسته است در ارائه طرح راهبردی مؤثر و اثربخش موفقیت زیادی به دست آورد و یا عملاً با شکست روبه‌رو شده است، زیرا تأکید آن‌ها بر بعد مادی بشر و عامل قدرت و زور در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نظام بوده و این‌ها عواملی هستند که با جوهره‌ی اندیشه اسلامی در تعارض قرار دارند. اندیشه‌ی اسلامی محور تأمین امنیت برای جامعه‌ی اسلامی را، ایمان به توحید و پیاده کردن ارزش‌های اسلامی در افعال فردی و اجتماعی می‌داند. از همین رو مؤلفه‌های نظریه‌ی امنیت در جامعه‌ی اسلامی، بدین شرح مدنظر است که هدف غایی امنیت در اجتماع، آرامش امت اسلامی و زمینه‌سازی حرکت تکاملی برای انسان است، حصول این آرامش نیازمند اقدام سلبی و ایجابی مادی و معنوی با اتخاذ طرح‌های راهبردی و همگام باهم است، لذا چنین نگرش جامعی به ابعاد امنیت در جامعه و لزوم تأمین آن تنها می‌تواند با شناسایی و ارائه ارکان جهت ساز بومی که برگرفته از مبانی دینی و اسلامی است، پاسخ یافته و محقق گردد. به همین جهت تدوین و ارائه طرح‌های راهبردی مواجهه با این جریان‌ات و تقابل با اندیشه‌های ضد اسلامی آن‌ها به‌عنوان عوامل تهدیدزای بیرونی، تنها با شناسایی ارکان جهت ساز باتوجه به ویژگی‌های درونی جامعه‌ی اسلامی و با تلفیق الگوهای ذهنی جامعه‌شناختی در مواجهه با

این گروه‌ها و راهنما قرار دادن مبانی و اصول دینی و اسلامی در کنار تجربیات ارزشمند چندساله‌ی انقلاب اسلامی امکان‌پذیر است تا بتوان براساس آن طرح‌های راهبردی مواجهه با این جریانات را شناسایی و به کار برد.

سؤالات تحقیق

سؤال اصلی: اصول و مبانی مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام ج.ا.ا کدامند؟

سؤال فرعی: ارکان جهت‌ساز (ارزش‌ها، اهداف، سیاست‌ها، چشم‌انداز و مأموریت‌ها) نظام جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم کدام‌اند؟

اهداف تحقیق

هدف اصلی: شناخت اصول و مبانی مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران.

هدف فرعی: شناسایی ارکان جهت‌ساز (شامل: ارزش‌ها، اهداف، سیاست‌ها، چشم‌انداز و مأموریت) جهت مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران.

مبانی نظری و ادبیات تحقیق

تعریف مفاهیم و اصطلاحات

جریان معارض

اپوزیسیون «بر دولت» است یعنی گروهی که معارض نظام بوده و در پی براندازی است. این گروه نه تنها با مجریان سیاسی، بلکه با اصول کلی و مبانی مشروعیت نظام هم مخالفت دارد، به نظر دو رژه، اپوزیسیون بر نظام یا اپوزیسیون معاند، گروه‌هایی هستند که می‌توانند وابسته باشند یا مستقل، خواهان حفظ تمامیت ارضی کشور باشند یا تجزیه‌طلب، اما به هر حال این گروه با زیر سؤال بردن حقانیت و مشروعیت نظام، اساساً به طرق غیرقانونی و براندازنه درصدد سرنگونی حاکمیت می‌باشند. باید گفت که اپوزیسیون متعلق به طبقه‌ای خاص نیست، شاید حتی یک‌دست و یکپارچه هم نباشد. اپوزیسیون می‌تواند ائتلافی از طبقات مختلف را در برگیرد و شاید حتی بخشی از طبقات حاکم را نیز بپوشاند. (دو رژه، ۱۳۵۶)

براندازی

واژه براندازی از واژه‌های رایج در ادبیات سیاسی و حقوقی به معنای انهدام یا سرنگونی نظام سیاسی مستقر از طریق غیرقانونی و یا توسل به زور است. معادل انگلیسی این اصطلاح واژه‌هایی همچون Subversion و Overthrowing و در زبان عربی معادل با «قلب نظام الحکم» یا «تغییر نظام الحکم» است. (آقابابی، ۱۳۸۶: ۲۸)

واژه براندازی به معنای انهدام یا سرنگونی نظام سیاسی مستقر از طریق غیرقانونی و یا توسل به زور است و در زبان عربی معادل با (تغییر نظام الحکم) است (فاروقی، المعجم القانوني، ۵۰۵). علاوه بر این، تعریف دیگری نیز از براندازی وجود دارد که عبارت از: «تغییر نظام سیاسی حاکم بر یک کشور، ایجاد تغییر و تحول اساسی باورهای اصلی یک نظام که گاهی از طریق اعمال رفتار خشونت‌آمیز از قیام، کودتا و ترور، تحمیل جنگ و نظایر آن با حذف حاکمان از صحنه سیاسی یک کشور صورت می‌گیرد و گاهی نیز تغییر نظام سیاسی یک کشور، از طریق مسالمت‌آمیز و با اجرای برنامه‌ای حساب شده و درازمدت برای نفوذ در ارکان سیاسی یک نظام قابل اجراست. نتیجه هر دو اقدام به تغییر نظام سیاسی و درنهایت براندازی منجر می‌شود». (اداره سیاسی سپاه، ۱۳۸۱: ۴۵)

در معنی اصطلاحی براندازی به تغییر کلی نظام سیاسی حاکم در تمامی شئون و به دست گرفتن قدرت سیاسی برای اداره حکومت به روشی متفاوت از روش حکومت قبلی اطلاق می‌شود که دارای ویژگی‌هایی از قبیل فعالیت مخفی و پنهانی، دنبال تغییر نظام سیاسی- اجتماعی، متزلزل کردن ساختارهای حکومت مستقر و سرنگونی نظام حاکم باشد. (برادران سلمانی، ۱۳۹۶: ۷)

در بازخوانی گفتمان امنیتی رهبر معظم انقلاب، براندازی به معنی متزلزل کردن اساس و پایه‌های نظام، آینده ملت و کشور و مشروعیت نظام است.^۱

حبيب‌الله پیمان، در مورد براندازی می‌گوید: «براندازی عبارت است از تغییر سیستم سیاسی حاکم بر یک کشور، ایجاد تغییر و تحول اساسی در باورهای اصلی یک نظام. این تغییر گاهی از طریق اعمال رفتار خشونت‌آمیز از قبیل کودتا، ترور، تحمیل جنگ و نظایر آن با حذف حاکمان از صحنه سیاسی یک کشور صورت می‌گیرد و گاهی نیز تغییر سیستم سیاسی یک کشور از طریق

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جمعی از کارکنان جهاد سازندگی، ۱۳۷۷/۷/۱۵

مسالمت‌آمیز و با اجرای برنامه‌ای حساب شده و درازمدت برای نفوذ در ارکان سیاسی یک نظام قابل اجرا است و نتیجه هر دو اقدام منجر به تغییر سیستم سیاسی و نهایتاً براندازی خواهد شد.» (ایران فردا، ۳۱)

پیشینه تحقیق

در خصوص پیشینه تحقیق، بر اساس بررسی‌ها و جستجوهای به عمل آمده توسط محقق، تحقیق و پژوهشی مرتبط با موضوع این تحقیق یافت نشد و این یکی از نوآوری‌های این کار تحقیقی است. هرچند در تحقیقاتی که طرح راهبردی ارائه می‌دهند، لازم است قبل از پرداختن به مباحث طرح راهبردی، اصول و مبانی موضوع تحقیق شناسایی و استخراج شده و سپس طرح راهبردی را براساس این اصول و مبانی ارائه نماید.

مبانی نظری تحقیق

اصول

«اصل» در لغت، ابتدا به معنای پایین‌ترین قسمت هر چیز به کار می‌رفته (فراهیدی، ۱۴۱۰، ۱۵۶/۷) و سپس به معنای ریشه و اساس شیء آمده است (راغب اصفهانی، بی‌تا) و در نقطه مقابل آن «فرع» به کار می‌رود (ابو هلال عسکری، ۱۴۱۲، ۵۱). جمع اصل، «اصول» است و مراد از «اصول العلوم»، قواعدی است که احکام عالم بر آن بنا می‌شود (مجمع اللغة العربیة، ۱۳۸۰، ۲۰/۱). در قرآن کریم نیز، اصل به معنای لغوی‌اش به کار رفته است، مانند ابراهیم/۲۴، صافات/۶۴، حشر/۵.

واژه اصل به مانند بسیاری از واژگان دیگر، دچار تطوّر معنایی شده است، چه، ابتدا به معنای کف و پایین‌ترین قسمت شیء بوده؛ مثلاً گفته می‌شده: «اصل کوه» و بُن کوه، اراده می‌شده است. سپس، معنایش توسعه یافته و به اساس هر چیز، اصل می‌گفتند. اصول، برخلاف مبانی که به هست‌ها و نیست‌ها می‌پردازد، بیان‌کننده بایدها و نبایدها است.

مبانی

مبانی در واقع به بررسی بودها و نبودها (هست‌ها و نیست‌ها) می‌پردازد. «مبانی» جمع مبنا است و مبنا به معنای بنا و عمارت است و همچنین، به معنای بنیان و اساس آمده است (دهخدا، ۱۳۵۲، ۳۹، ذیل واژه مبنا) و «بناء» به معنای ساختمان است (راغب اصفهانی، ۱۴۲۷، ۱۴۷) و

فعل آن به همین معنا، در قرآن کریم به کار رفته است، مانند: ﴿وَبَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا﴾ (نبا/۱۲) و «بنیان» نیز به معنای شالوده، بنیاد و بنا آمده است (معین، ۱۳۸۱، ذیل واژه مبنا) و در قرآن، به معنای بنا و ساختمان به کار رفته است، مانند: ﴿لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ﴾ (توبه/۱۱۰). مبنا در علوم نیز، به معنای لغوی‌اش به کار رفته، مثلاً در علم ریاضی عددی است که در هر دستگاه عددنویسی پایه قرار می‌گیرد و ارزش مکانی ارقام، برحسب آن تعیین می‌شود (معین، ۱۳۸۱، ذیل واژه مبنا).

در جمع‌بندی می‌توان گفت «مبانی» جمع «مبنی» و از ریشه «بنی» به معنای ساختمان است، ولی از آن روی که ساختمان بر پی و بُن، بنا می‌شود گاه «مبنا» به معنای پایه، شالوده و اساس نیز آمده است. ولی هنگامی که پی و سازه، هر دو مورد توجه باشد، میان نشان تفاوت گذاشته می‌شود. لذا در محاورات، زمانی که می‌خواهند از چیزی نتیجه‌گیری نمایند یا مطلبی را بر امری بنا کنند، می‌گویند: بناءً علیه، بناءً علی ذلک علی هذا، بناءً علی ذلک علی ذلک و در فارسی گفته می‌شود: بنابراین (ر. ک: همان).

ارکان جهت‌ساز

ارکان جهت‌ساز، در اینجا شامل ارزش‌ها، اهداف، سیاست‌ها، چشم‌انداز و مأموریت‌های نظام جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با جریان‌های برانداز نرم است.

ارزش‌ها

بیانیه ارزش‌ها، احساسات مشترک و درونی افراد سازمان را در محیط ملی و فراملی آشکار می‌سازد. در بیانیه ارزش‌ها اندیشه‌ای نو از سازمان به جامعه‌القاء و یک یا چند تعهد اجتماعی در آن گنجانده می‌شود. بیانیه آرمانی به منزله آمادگی اعضای سازمان برای دگرگونی، چالش‌های جدید و نشان دادن توانمندی‌های سازمان است که به صورت کوتاه، رسا، ساده و قابل فهم بیان می‌شود.

در این پیام تعهد و عزم مسئولین سازمان بر مبنای ارزش‌ها و علاقه‌مندی به حل مسائل اجتماعی، توجه جامعه به فلسفه وجودی سازمان و همراهی جامعه با سازمان مطرح می‌شود. (حسن‌یگی، ۱۳۹۶: ۳۰۱)

ارزش‌ها در قالب سازوکارهای اعتقادی فعال شده و به‌عنوان پشتیبان نظام سیاسی در معادلات امنیتی عمل می‌نمایند. هر نظامی در چهارچوب نظام فکری خود اهدافی را مدنظر دارد که این اهداف مبتنی بر ارزش‌هایی است که آن نظام در قالب آن شکل گرفته و یا اساساً برای آن انقلاب شده است و حفظ این ارزش‌ها درواقع تضمین‌کننده امنیت ملی آن جامعه است (خزلی و همکاران، ۱۴۰۱: ۷). ریشه در تعریف ارزش گفته است: «شیوه‌ای از بودن یا عمل که شخص یا جمع، به‌عنوان آرمان می‌شناسند و افراد یا رفتارهایی که بدان نسبت داده می‌شوند را مطلوب و متشخص می‌سازند» (روشه، ۱۳۷۰: ۹۲). از منظر سازمانی نیز در تعریف ارزش‌های سازمانی گفته‌اند آن دسته از معتقدات ریشه‌ای و ماندگار هر سازمان هستند که قابل مصلحه نبوده و برای کسانی که درون سازمان هستند، اهمیت ذاتی دارند (کالینز و پوراس، ۱۳۹۹). ارزش‌های موجود در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران را می‌توان در دو دسته ارزش‌های مادی و غیرمادی تقسیم‌بندی کرد. ارزش‌های مادی و ملموس مانند تمامیت ارضی و توسعه اقتصادی است و ارزش‌های غیرمادی بر مواردی چون فرهنگ شیعی و اسلامی، آزادی، استقلال، حاکمیت ملی و... تأکید دارد که همگی ناظر بر چگونگی احساس و تلقی ملت ایران از خود است (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۱: ۱۴۲). ارزش‌های زیر براساس اسناد بالادستی در سطح ملی همچون قانون اساسی، سند چشم‌انداز و بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی و متناسب با مواجهه با براندازی نرم آورده شده است:

استقلال: این ارزش از آن جهت مهم است که اجازه نمی‌دهد هیچ کشوری در امورات داخلی و خارجی ایران مثل انتخابات دخالت نماید و زمینه را برای براندازی نرم فراهم نماید. ارزش استقلال همه‌جانبه در اصل ۱۵۲ قانون اساسی مورد تأکید بوده است.

امنیت و اقتدار: این ارزش از آنجا در چهارچوب موضوع پژوهش مهم است که مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران می‌تواند و باید زمینه‌ساز امنیت و اقتدار بیشتر برای جمهوری اسلامی ایران شود (ساسانیان، ۱۴۰۰: ۱۰۴).

وحدت و انسجام ملی: یکی از برجستگی‌های ارزش وحدت و انسجام اسلامی در چهارچوب موضوع این پژوهش، آن است که بخشی از راهبرد مواجهه با جریان‌های برانداز نرم در سایه‌ی شکل‌گیری وحدت صورت می‌گیرد که می‌تواند منجر به تضعیف جدی جریان‌های برانداز شود.

اهداف

منظور از اهداف نتایجی است که با برنامه‌ریزی، تلاش و کوشش در راستای مواجهه با براندازی نرم حاصل می‌شود. اهدافی که در این تحقیق بر اساس نظر خبرگان حاصل شده است به شرح زیر است:

- کسب و افزایش قدرت ملی و اقتدار جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم از اهداف ج.ا.ا است (تقویت و تثبیت ثبات سیاسی)
- مهار و کنترل جریان‌های برانداز نرم داخلی و خارجی از اهداف ج.ا.ا است
- کسب و افزایش ابتکار عمل جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم از اهداف ج.ا.ا است
- تقویت توان تقابلی انقلاب اسلامی در محیط‌های گوناگون در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم از اهداف ج.ا.ا است
- تغییر رفتار جریان‌های معارض برانداز نرم با جمهوری اسلامی ایران از اهداف ج.ا.ا است

سیاست‌ها

سیاست‌های کلان و متقنی که به صورت دقیق مرتبط با موضوع این پژوهش باشد، در اسناد بالادستی موجود نبود. در بررسی‌های نگارنده، یک سند بالادستی یافت شد که احتمال می‌رود در برخی حوزه‌های مرتبط با این پژوهش، شامل مواردی باشد، اما این سند که «سیاست‌های کلی در بخش امنیت ملی» در پنج حوزه داخلی، خارجی، دفاعی، فرهنگی و اقتصادی است، ابلاغی رهبر معظم انقلاب اسلامی در تاریخ ۱۷ اردیبهشت ۱۳۸۶ است که به لحاظ طبقه‌بندی، «به کلی سری» است و طبیعی است که نگارنده در دستیابی به آن، دارای محدودیت‌های قطعی باشد (مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۸۶/۲/۱۷). در هر صورت، نگارنده کوشیده است تا با بهره‌گیری از سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه که ابلاغی رهبر معظم انقلاب اسلامی می‌باشند، سیاست‌های مرتبط با موضوع پژوهش را گردآوری کند. موارد ذکر شده در ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه سوم تا ششم توسعه که ابلاغی مقام معظم رهبری می‌باشند و قانون برنامه چهارم توسعه که جزء اسناد بالادستی به حساب می‌آیند، بعضاً به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم به مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران اشاره دارد که می‌توان بیشتر این موارد را در راستای

پیشگیری و بعضاً مواجهه با براندازی نرم توسط مخالفان و معاندان و جریان‌های وابسته به آن‌ها قلمداد کرد. این سیاست‌ها عبارت‌اند از:

سیاست‌های کلی برنامه سوم توسعه

بند ۱۷ از فصل دوم (فرهنگی): ائتلاف و عمق بخشیدن به معرفت و بصیرت دینی و قرآنی و تحکیم فکری و عملی ارزش‌های انقلاب اسلامی و مقابله با تهاجم فرهنگی بیگانه

بند ۳۲ از فصل سوم (اجتماعی، سیاسی، دفاعی و امنیتی): افزایش اقتدار دفاعی و امنیتی و انتظامی به منظور بازدارندگی و پاسخگویی مؤثر به تهدیدها و تأمین منافع ملی و امنیت عمومی و پشتیبانی از سیاست خارجی و گسترش صلح و ثبات و امنیت در منطقه با بهره‌گیری از همه امکانات.

بند ۳۶ از فصل سوم: توجه ویژه به حضور و سهم نیروهای مردمی در استقرار امنیت و دفاع از کشور و انقلاب با تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفین

سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه

بند ۶ از بخش امور فرهنگی علمی و فناوری: تعمیق روحیه دشمن‌شناسی و شناخت ترفندها و توطئه‌های دشمنان علیه انقلاب اسلامی و منافع ملی، ترویج روحیه ظلم‌ستیزی و مخالفت با سلطه‌گری استکبار جهانی

بند ۸ از همین بخش: مقابله با تهاجم فرهنگی

بند ۲۴ از بخش امور اجتماعی، سیاسی، دفاعی و امنیتی: ارتقاء توان دفاعی نیروهای مسلح برای بازدارندگی، ابتکار عمل و مقابله مؤثر در برابر تهدیدها و حفاظت از منافع ملی و انقلاب اسلامی و منابع حیاتی کشور.

سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه

بند ۴ از بخش فرهنگی: مقابله با جریانات انحرافی در حوزه دین و زدودن خرافات و موهومات

بند ۲ از ماده ۲۰ ارتقاء امنیت اجتماعی در حوزه امور اجتماعی: استفاده از ابزارهای فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ها برای پیشگیری و مقابله با ناهنجاری‌های فرهنگی و اجتماعی.

بند ۲۷ از بخش امور سیاسی دفاعی و امنیتی: جهت‌دهی جریانات سیاسی به پابندی به ارزش‌های اسلامی و انقلابی، دفاع از منافع ملی، دشمن‌ستیزی، قانون‌پذیری و اصول اخلاقی

بند ۴۴ از بخش امور سیاسی دفاعی و امنیتی: ارتقاء امنیت پایدار، فراگیر و تضمین‌کننده اهداف و منافع ملی با تأکید بر:

- تقویت نقش مردم و اطلاعات مردمی در پیشگیری از تحرکات ضد امنیتی
- تقویت و تعامل مؤثر دستگاه‌های اطلاعاتی انتظامی و قضایی و هماهنگی بین آن‌ها برای تأمین اشراف اطلاعاتی و مقابله با هر نوع اخلاف در امنیت عمومی، اقتصادی و اجتماعی و مقابله با تهدیدهای نرم
- تقویت زیرساخت‌های انسجام و همبستگی ملی برای پیشگیری و مقابله با عوامل بروز گسست‌های هویتی، اجتماعی، فرهنگی و اعتقادی.

بند ۴۵ از بخش مذکور: ارتقاء توانمندی‌های دفاعی و قدرت بازدارندگی به‌منظور دفاع از حاکمیت، تمامیت ارضی، منافع و امنیت ملی و مقابله مؤثر با تهدیدهای خارجی و ایجاد توازن منطقه‌ای با تأکید بر:

- اهتمام به حضور نیروهای مردمی در امنیت و دفاع از کشور و انقلاب با تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفان

سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه

بند سوم از ماده ۵۳ بخش امور دفاعی و امنیتی: افزایش ظرفیت‌های قدرت نرم و دفاع سایبری و تأمین پدافند و امنیت سایبری برای زیرساخت‌های کشور در چارچوب سیاست‌های کلی مصوب بند ۷۲ از بخش امور فرهنگی: حضور مؤثر نهادهای فرهنگی دولتی و مردمی در فضای مجازی به‌منظور توسعه و ترویج فرهنگ، مفاهیم و هویت اسلامی - ایرانی و مقابله با تهدیدات

قانون برنامه چهارم توسعه

بند ب از ماده ۱۰۶ بخش توسعه فرهنگی از فصل نهم: گسترش فعالیت‌های رسانه‌های ملی و ارتباط جمعی در جهت مقابله با تهاجم فرهنگی

بند واو از ماده ۱۱۹ فصل دهم در خصوص امنیت ملی: تهیه طرح راهبردی توسعه نظم و امنیت کشور با رویکرد جامعه‌محوری، مشارکت همگانی و جایگزینی ارزش‌ها و کنترل‌های درونی به‌جای رویکرد امنیتی و ارتقای احساس امنیت در جامعه.

بند ۱ از همین ماده: مبارزه با زمینه‌های بروز بی‌هنجاری، ناسازگاری اجتماعی، خشونت سیاسی و خشونت شهری

بند ۲ از همین ماده: تهیه ساز و کارهای لازم جهت توسعه مشارکت مردمی برای تأمین نظم و امنیت عمومی

بندی از همین ماده: تهیه ساز و کارهای لازم جهت تقویت نهادهای مدنی و احزاب در کشور
بند ۶ از ماده ۱۲۱ فصل دهم: ارتقاء ابتکار عمل و توان مقابله مؤثر در برابر تهدیدها و حفاظت از منافع ملی منابع حیاتی و انقلاب اسلامی ایران.

سند یا بیانیه چشم‌انداز

بیانیه چشم‌انداز، بیانیه‌ای کوتاه و مختصر است که سازمان می‌خواهد در آینده به آن نقطه برسد. این بیانیه می‌تواند یک سند، یک هدف آرمانی، یک پیام یا شعار باشد. سند چشم‌انداز عبارت است از ارائه گزاره‌هایی خردمندانه درباره آینده و تفسیر گزاره‌هایی به گونه‌ای به عمل آگاهانه و به فرایندهای یادگیری جمعی و نحوه پاسخگویی به چالش‌های آینده جهت می‌دهد. این سند تصویری مدون از چیزی است که ذی‌نفعان سازمان آرزو می‌کنند در آینده به آن نقطه برسند. به عبارت دیگر یک سند بالادستی و کلان است که تصویری واقع‌گرایانه، مطلوب و مورد انتظار از آینده ترسیم می‌کند. (حسن‌بیگی؛ ۱۳۹۶: ۲۶۶). در سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران در آبان سال ۱۳۸۲ توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شد به ایرانی امن مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه‌جانبه اشاره دارد که این امر میسر نمی‌شود مگر در سایه‌ی مواجهه با جریان‌های مخالف و معارض برانداز نرم که این امر باعث ارتقای امنیت جمهوری اسلامی ایران و نهایتاً بازدارندگی همه‌جانبه با فراهم کردن سایر مؤلفه‌های قدرت. برخی از بخش‌های این سند که به نظر می‌رسد قابل بهره‌برداری برای موضوع این پژوهش است به شرح زیر است:

• ایران توسعه‌یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود، متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مندی از امنیت اجتماعی و قضایی است.

• ایران امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه‌جانبه و پیوستگی مردم و حکومت است.

• ایران در سند چشم‌انداز، فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، ر ضایتمند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه‌ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن. (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ۱۲ آبان ۱۳۸۲).

سند یا بیانیه مأموریت

سند مأموریت، سندی است که یک سازمان را از سایر سازمان‌های مشابه متمایز می‌سازد. بیانیه آن چیزی است که برای هدایت و جهت‌دهی فعالیت‌های سازمان، التزام به اصول، حفظ مسیر راهبردی و دستیابی به اهداف لازم و ضروری است. بیانیه مأموریت سازمان بیانگر طیف فعالیت یک مجموعه است. به عبارت ساده‌تر بیانیه مأموریت نقشه راه برای اجرا، ارزیابی و به‌سازی تمام فعالیت‌هاست (قاسمی، ۱۳۸۲، به نقل از حسن‌یگی؛ ۱۳۹۶: ۲۸۱).

براندازی و ضدبراندازی را می‌توان کشمکش متقابل برای جلب موافقت توده‌های اجتماعی توصیف کرد، به این معنی که سازمان برانداز از یک طرف سعی دارد افکار مردم را به جهتی متوجه سازد که نتیجه آن سلب علاقه از نظام و پشت کردن به آن است، از طرف دیگر سازمان ضدبراندازی در پی آن است که با خنثی کردن فعالیت‌های سازمان برانداز و در راه تحکیم نظام و پیوند مردم با آن اقدام نماید، اساسی‌ترین مسئله برای گروه‌های برانداز، اصل بقا و حفاظت از خویش و در نتیجه پنهان‌کاری است و نخستین تمایل هر نظام، شناسایی مخالفان خود است و به همین دلیل عملیات ضدبراندازی یکی از عمده‌ترین فعالیت‌های نیروهای امنیتی و اطلاعاتی است. در نظام جمهوری اسلامی برخورد با جریان‌ات برانداز بر اساس شرع مقدس و قوانین و الزامات مردم‌سالاری دینی است و سازمان‌های حفاظت اطلاعات این وظیفه را در نیروهای مسلح دنبال می‌کنند. در Sachfaها مفهوم ضدبراندازی، مفهومی عام و گسترده است و جریان‌های برانداز یکی از محورهای فعالیت ضدبراندازی است و مسائلی چون فرق و مذاهب، فعالیت و نفوذ گروه‌ها و جریان‌های سیاسی قانونی و غیرقانونی برای تأثیرگذاری در نیروهای مسلح، فعالیت‌های سیاسی ممنوعه کارکنان و... از محورهای مأموریتی این حوزه است.

«پیشگیری، کشف، شناسایی و خنثی کردن فعالیت‌های براندازی، جاسوسی، خرابکاری، موارد ایجاد نارضایتی، نفوذ جریانات سیاسی و ایجاد اختلال در انجام مأموریت به منظور حفظ و صیانت (هر کدام از نیروهای مسلح) از طریق حفاظت کارکنان، اطلاعات، اسناد، مدارک، تأسیسات، وسایل و تجهیزات و امنیت ارتباطات با رعایت اصل ۱۵۶ قانون اساسی» (ماده ۲ اساسنامه ساحفاسا مصوب ۱۳۷۰) از جمله مواردی است که در خصوص مواجهه با براندازی برای سازمان حفاظت اطلاعات مأموریت تعریف کرده است.

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از حیث هدف «کاربردی-توسعه‌ای» بوده و از منظر ماهیت داده‌ها در شمار تحقیقات آمیخته محسوب می‌شود. در عین حال پژوهش حاضر به دلیل کاربردی بودنش در زمینه‌ی ارائه ارکان جهت‌ساز مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی، علاوه بر برخورداری از کنش توصیفی، تجویزی نیز به‌شمار می‌رود.

پژوهش‌های تجویزی بخشی از پژوهش‌های کاربردی‌اند که هدف آن کمک به کاربران پژوهش، برای دستیابی به راه‌حل‌های مناسب درباره مسائل آن‌ها است. اعتبار پژوهش تجویزی به سودمندی، اجرایی‌پذیری و کاربردپذیری آن است. بر این اساس هر قدر پژوهش در حل مسائل کارفرما یا جامعه کارآمدتر و توان‌تر باشد، معتبرتر خواهد بود. مهم‌ترین فرآورده‌ها یا محصولات علمی پژوهش تجویزی شامل راهبردپردازی، تدوین طرح جامع، تدوین طرح اجرایی، انتخاب و تصمیم، طرح و برنامه است (علیخانی و هدایتی، ۱۳۹۵: ۹۷).

این پژوهش، ابتدا به بررسی ادبیات موجود در حوزه براندازی نرم نظام جمهوری اسلامی ایران پرداخت تا بتواند مبانی، اصول، ارزش‌ها، چشم‌انداز و سیاست‌های مرتبط و همسو با موضوع پژوهش در قانون اساسی، بیانات امامین انقلاب اسلامی و اسناد بالادستی را استخراج کرده و در گام بعد از سوی خبرگان اعتباربخشی کند. داده‌های گردآوری‌شده (مبانی، اصول، ارزش‌ها، چشم‌انداز و سیاست‌ها) به همراه یافته‌های مرتبط با اهداف و مأموریت‌ها در معرض نظر خبرگان قرار گرفت تا موافقت و مخالفت خود را درباره ارتباط آن‌ها با موضوع پژوهش اعلام نمایند.

برای جمع‌آوری داده‌های کمی، پرسشنامه محقق‌ساخته در اختیار خبرگان قرار گرفت که درباره مبانی و اصول و ارکان جهت‌ساز مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی

ایران. در این پرسشنامه خبرگان موافقت و مخالفت خود را با موارد موجود در پرسشنامه بر اساس ضریب لاوشه (گویه ضروری است، گویه مفید است ولی ضروری نیست، گویه ضروری نیست) اعلام کردند

از آنجا که افراد خبره و صاحب‌نظر در حوزه‌ی مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران محدود و اندک می‌باشند، با استفاده از روش گلوله برفی، تعداد ۵۸ نفر خبره شناسایی شد. با توجه به این که این تعداد محدود و کمتر از ۱۰۰ نفر است، جامعه نمونه برابر با جامعه آماری تعریف گردید و به صورت تمام شمار محاسبه شد. لذا پرسشنامه‌ها برای ۵۸ نفر ارسال گردید. در طراحی پرسشنامه از نظر صاحب‌نظران، استادان، متخصصان و خبرگان مرتبط با موضوع تحقیق و روش دلفی استفاده و سپس بین آن‌ها توزیع شد. چون حجم نمونه آماری تحلیل بیشتر از ۳۰ نفر است، لذا شرط پذیره آزمون آماری T تک نمونه‌ای که نرمال بودن داده‌هاست، برقرار است.

پرسشنامه اعتبارسنج این تحقیق با بهره‌گیری از نسبت روایی محتوایی^۱ CVR موسوم به لاوشه روایی سنجی شده است. به بیان دیگر برای سنجش اعتبار ارکان جهت ساز شامل (مبانی، اصول، ارزش‌ها، اهداف، سیاست‌ها، چشم‌انداز و مأموریت) از ضریب نسبت روایی لاوشه استفاده نمودیم

۱ نسبت روایی محتوایی CVR یک روش سنجش روایی پرسشنامه است. جهت محاسبه این نسبت از نظرات کارشناسان متخصص در زمینه محتوای آزمون مورد نظر استفاده می‌شود. ابتدا اهداف آزمون برای خبرگان توضیح داده می‌شود و تعاریف عملیاتی مربوط به محتوای سؤالات بیان می‌شود. سپس از آنها خواسته می‌شود تا هر یک از سؤالات را بر اساس طیف سه بخشی لیکرت به شرح زیر طبقه بندی کنند:

گویه ضروری است - گویه مفید است ولی ضروری نیست - گویه ضرورتی ندارد

پس از گردآوری دیدگاه خبرگان با استفاده از رابطه زیر می‌توان ضریب لاوشه یا همان CVR را محاسبه کرد:

$$CVR = \frac{n_e - n/2}{n/2}$$

فرمول محاسبه نسبت روایی محتوایی

در این فرمول داریم:

N: تعداد کل متخصصین

ne: تعداد متخصصینی که گزینه ضروری را انتخاب کرده‌اند. (حبیبی و سرآبادانی، ۱۴۰۱: ص ۸۵)

و بر اساس تعداد خبرگانی که سؤالات را مورد ارزیابی قرار داده‌اند، حداقل مقدار CVR قابل قبول بر اساس جدول زیر تعیین می‌شود. سؤالاتی که مقدار CVR محاسبه شده برای آن‌ها کمتر از میزان موردنظر باتوجه به تعداد خبرگان ارزیابی کننده سؤال باشد، باید از آزمون کنار گذاشته شوند. به علت اینکه بر اساس CVR به دست آمده، روایی قابل قبولی ندارند.

جدول مقدار CVR باتوجه به تعداد خبرگان

جدول شماره ۱ مقدار CVR

تعداد خبرگان	مقدار CVR	تعداد خبرگان	مقدار CVR	تعداد خبرگان	مقدار CVR
۵	۰/۹۹	۱۱	۰/۵۹	۲۵	۰/۳۷
۶	۰/۹۹	۱۲	۰/۵۶	۳۰	۰/۳۳
۷	۰/۹۹	۱۳	۰/۵۴	۳۵	۰/۳۱
۸	۰/۷۵	۱۴	۰/۵۱	۴۰	۰/۲۹
۹	۰/۷۸	۱۵	۰/۴۹		
۱۰	۰/۶۲	۲۰	۰/۴۲		

باتوجه به اینکه مقدار CVR آن‌ها برای ۴۰ نفر ارزیابی کننده سؤالات بر اساس جدول لاو شه ۰/۲۹ است، بنابراین مؤلفه‌هایی که مقدار CVR آن‌ها از ۰/۲۹ کمتر است از نظر پاسخگویان مورد تأیید قرار نگرفته است.

یافته‌های پژوهش و تحلیل

جامعه آماری در این تحقیق، جامعه آماری هدفمند و در حد اشباع نظری است. این جامعه آماری ترکیبی است از حدود ۵۸ نفر از کارشناسان، مدیران و مسئولان کشوری و لشگری که ویژگی‌های مشترک آنان، داشتن سابقه در حوزه تحقیق موردنظر بوده است و سایر ویژگی‌های آن‌ها به شرح زیر است:

- دارای مدرک تحصیلی کارشناسی و بالاتر یا تجربه در موضوع موردنظر.
- داشتن حداقل ۱۰ سال سابقه کار در حوزه‌های اطلاعاتی و امنیتی.
- اشتغال به کار در رده‌های علمی، اجرایی یا هر دو حوزه‌ی مرتبط با مواجهه با جریان‌های برانداز نرم.

و وضعیت پاسخگویان از نظر سه مؤلفه‌ی میزان تحصیلات، سابقه‌ی خدمت و محل فعالیت در حوزه مطالعات و معادلات مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم بر اساس جدول زیر است:

توصیف جمعیتی پاسخگویان

جدول شماره ۲ توصیف جمعیتی پاسخگویان

میزان تحصیلات	تعداد	سابقه‌ی خدمت	تعداد	محل خدمت	تعداد
کاردانی و پایین‌تر	صفر	۱۰ تا ۱۵ سال	۵ نفر	رده‌های امنیتی	۲۱ نفر
کارشناسی / سطح ۲	۴ نفر	۱۶ تا ۲۰ سال	۵ نفر	رده‌های دانشگاهی	۱۰ نفر
کارشناسی ارشد / سطح ۳	۱۲ نفر	۲۱ تا ۲۵ سال	۱۲ نفر	رده‌های دانشگاهی و امنیتی	۱۰ نفر
دکتری / سطح ۴	۲۷ نفر	۲۶ تا ۳۰ سال	۵ نفر	سایر رده‌ها	۲ نفر
بدون پاسخ	۲ نفر	بیش از ۳۰ سال	۱۷ نفر	بدون پاسخ	۲ نفر
		بدون پاسخ	۱ نفر		
جمع کل	۴۵ نفر	جمع کل	۴۵ نفر	جمع کل	۴۵ نفر

رده‌های مشارکت‌کننده در تکمیل پرسشنامه‌ها توسط اعضای آن‌ها

• پاسخگویان به پرسشنامه‌ها از رده‌های زیر بوده‌اند که در توزیع و تکمیل پرسشنامه‌ها مشارکت داشته‌اند.

جدول شماره ۳ رده‌های مشارکت‌کننده در تکمیل پرسشنامه

ردیف	نام رده	تعداد	ردیف	نام رده	تعداد
۱	شورای عالی امنیت ملی (شعام)	۳	۸	سازمان حفاظت اطلاعات فراجا	۲
۲	ستاد کل نیروهای مسلح	۲	۹	وزارت اطلاعات	۵
۳	دانشگاه دانا	۷	۱	دانشگاه جامع امام حسین (ع)	۶

۴	سازمان اطلاعات سپاه	۸	۱۱	دانشگاه افسری و تربیت پاسداری	۳
۵	سازمان اطلاعات فراجا	۲	۱۲	قرارگاه ثارالله	۳
۶	سازمان حفاظت اطلاعات وزارت دفاع	۲	۱۳	قرارگاه امام علی (ع)	۳
۷	سازمان حفاظت اطلاعات سپاه	۳	۱۴	سایر رده‌ها (دانشگاه تهران، شورای عالی انقلاب فرهنگی، روزنامه کیهان، دانشگاه امام صادق (ع)، قرارگاه رسانه‌ای انقلاب و ...)	۹
جمع کل		۵۸ نفر			

مبانی تأییدشده از سوی خبرگان

جدول شماره ۴ مبانی تأییدشده از سوی خبرگان

ردیف	مبانی (بیانگر بوده‌ها و نبوده‌ها یا هست‌ها و نیست‌ها در راستای مواجهه با براندازی نرم است)	CVR	گویه ضروری است	گویه مفید است ولی ضروری نیست	گویه ضرورتی ندارد
۱	حکومت اسلامی است	۰/۷	۳۴	۴	۲
۲	استقلال حکومت	۰/۶۵	۳۳	۵	۲
۳	مهدویت محوری	۰/۴۵	۲۹	۱۱	۰
۴	تشکیل تمدن اسلامی	۰/۴	۲۸	۱۱	۱
۵	سیر افراد جامعه در مسیر قرب الی...	۰/۳	۲۶	۹	۵

■ اصول و مبانی مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم

۶	شیعه بودن حکومت	۰	۲۰	۱۹	۱
---	-----------------	---	----	----	---

همان‌طور که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود همه موارد به‌جز مورد ۶ که شیعه بودن حکومت است به‌عنوان مبانی در مواجهه با جریان‌های برانداز نرم مورد تأیید خبرگان این حوزه قرار گرفته‌اند.

اصول تأییدشده از سوی خبرگان

جدول شماره ۵ اصول تأییدشده از سوی خبرگان

ردیف	اصول (اصول، بیان‌کننده بایدها و نبایدهایی است که در راستای مواجهه با براندازی نرم تکلیف ایجاد می‌کند)	CVR	گویه ضروری است	گویه مفید است ولی ضروری نیست	گویه ضرورتی ندارد
۱	تقویت بنیان‌های فرهنگی، سیاسی، امنیتی و اجتماعی	۱	۴۰	۰	۰
۲	عدم اجازه به بیگانگان برای سلطه بر امور کشور	۰/۸۵	۳۷	۳	۰
۳	حفظ بنیان‌های فرهنگی، سیاسی، امنیتی و اجتماعی	۰/۸	۳۶	۴	۰
۴	مقابله با تهاجم فرهنگی در همه ابعاد آن	۰/۷۵	۳۵	۴	۱
۵	حفظ ارزش‌ها توسط نظام اسلامی	۰/۷	۳۴	۵	۱
۶	تجهیز و آمادگی همه‌جانبه در همه‌ی ابعاد در راستای مواجهه با براندازی نرم	۰/۷	۳۴	۲	۴
۷	برقراری نظم و امنیت در جامعه	۰/۶۵	۳۳	۷	۰

				در راستای مواجهه با براندازی نرم در همه ابعاد و سطوح	
۲	۸	۳۰	۰/۵	مقابله به مثل با استکبار جهانی در صورت مداخله جویی در روند مقابله با براندازان نرم	۸
۴	۸	۲۸	۰/۴	استکبارستیزی در مواجهه با اقدامات براندازانه جریان‌های داخلی و خارجی	۹
۴	۱۱	۲۵	۰/۲۵	برخورد قاطع با تهدیدکنندگان ارزش‌های دینی و اسلامی به مثابه براندازان نرم	۱۰
۴	۲۴	۱۲	-۰/۴	تسری اجرای حکم بغی و باغی برای براندازان نرم	۱۱
۴	۲۵	۱۱	-۰/۴۵	مترتب شدن اجرای حکم محاربه برای براندازان نرم	۱۲

همان‌طور که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود مؤلفه‌های برخورد قاطع با تهدیدکنندگان ارزش‌های دینی و اسلامی به مثابه براندازان نرم، تسری اجرای حکم بغی و باغی برای براندازان نرم و مترتب شدن اجرای حکم محاربه برای براندازان نرم به عنوان اصول مواجهه با جریان‌های برانداز نرم مورد تأیید خبرگان این حوزه قرار نگرفته‌اند.

ارزش‌های تأییدشده از سوی خبرگان

جدول شماره ۶ ارزش‌های تأییدشده از سوی خبرگان

ردیف	ارزش‌ها	cvr	گویه ضروری است	گویه مفید است ولی	گویه ضرورتی ندارد
------	---------	-----	----------------	-------------------	-------------------

	ضروری نیست				
۱	امنیت و اقتدار	۰/۹	۳۸	۲	۰
۲	هویت اسلامی حکومت	۰/۸۵	۳۷	۳	۰
۳	وحدت و انسجام اسلامی	۰/۸۵	۳۷	۲	۱
۴	ایثار خواهی و شهادت طلبی	۰/۸	۳۶	۴	۰
۵	مقاومت و پایداری	۰/۸	۳۶	۳	۱
۶	استقلال خواهی	۰/۷۵	۳۵	۵	۰
۷	هویت انقلابی حکومت	۰/۷	۳۴	۶	۰
۸	ولایت مداری	۰/۷	۳۴	۵	۱
۹	پاسداشت شخصیت‌های افتخار آفرین	۰/۳۵	۲۷	۱۳	۰
۱۰	تذکر به ایام‌الله	-۰/۰۵	۱۹	۱۹	۲

جدول شماره ۶ نیز گویای این است که به‌غیر از تذکر به ایام‌الله بقیه موارد به‌عنوان ارزش‌ها مورد تأیید خبرگان قرار گرفته‌اند.

اهداف تأییدشده از سوی خبرگان

جدول شماره ۷ اهداف تأییدشده از سوی خبرگان

ردیف	اهداف (نتایجی که با برنامه‌ریزی، تلاش و کوشش حاصل می‌شود) در راستای مواجهه با براندازی نرم	CVR	گویه ضروری است	گویه مفید است ولی ضروری نیست	گویه ضرورتی ندارد
۱	کسب و افزایش قدرت ملی و اقتدار جمهوری اسلامی ایران در	۰/۹۵	۳۹	۱	۰

				مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم از اهداف ج.ا.ا است	
۲	۳	۳۵	۰/۷۵	مهار و کنترل جریان‌های برانداز نرم داخلی و خارجی از اهداف ج.ا.ا است	
۱	۵	۳۴	۰/۷	کسب و افزایش ابتکار عمل جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم از اهداف ج.ا.ا است	
۰	۸	۳۲	۰/۶	تقویت توان تقابلی انقلاب اسلامی در محیط‌های گوناگون در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم از اهداف ج.ا.ا است	
۲	۱۰	۲۸	۰/۴	تغییر رفتار جریان‌های معارض برانداز نرم با جمهوری اسلامی ایران از اهداف ج.ا.ا است	

بر اساس این جدول شماره ۷ نیز کلیه موارد به عنوان اهداف در مواجهه با جریان‌های برانداز نرم مورد تأیید خبرگان قرار گرفته‌اند.

سیاست‌های تأییدشده از سوی خبرگان

جدول شماره ۸ سیاست‌های تأییدشده از سوی خبرگان

ردیف	سیاست‌ها (مجموعه‌ای از جهت‌گیری‌ها و راهبردهای کلان نظام برای تحقق آرمان‌ها و اهداف در راستای مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم) است.	CVI	گویه ضروری است	گویه مفید است ولی ضروری نیست	گویه ضرورتی ندارد
۱	تدوین سیاست‌های فرهنگی جامع، صریح، روشن و هدفمند بر اساس ملاحظات فرهنگی جامعه	۷۵/۰	۳۵	۲	۳
۲	تدوین و تقویت سیستم آموزشی و تربیتی مبتنی بر مبانی و اصول دینی و اسلامی	۶۵/۰	۳۳	۴	۳
۳	تدوین سیاست‌های اطلاعاتی و امنیتی متناسب	۰/۶	۳۲	۴	۴
۴	ارتقاء توان دفاعی نیروهای مسلح با تأکید بر افزایش قدرت نرم برای بازدارندگی، ابتکار عمل و مقابله مؤثر در برابر تهدیدات جریان‌های برانداز نرم نظام ج.ا.ا.	۰/۶	۳۲	۶	۲
۵	جهت‌دهی جریان‌های سیاسی برای پایبندی به ارزش‌های اسلامی و انقلابی، دفاع از منافع ملی، دشمن‌ستیزی، قانون‌پذیری و اصول اخلاقی	۰/۶	۳۲	۵	۳
۶	تعمیق روحیه دشمن‌شناسی و شناخت ترفندها و توطئه‌های دشمنان علیه انقلاب اسلامی و منافع ملی	۵۵/۰	۳۱	۷	۲

۷	عمق بخشیدن به معرفت و بصیرت دینی و قرآنی و تحکیم فکری و عملی ارزش‌های انقلاب اسلامی و مقابله با تهاجم فرهنگی بیگانه	۰/۵	۳۰	۸	۲
۸	بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیدم‌حاسی برای مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام ج.ا.ا.	۰/۳	۲۶	۱۲	۲

جدول شماره ۸ نیز حکایت از تأیید همه مؤلفه‌ها به‌عنوان سیاست‌های مواجهه با جریان‌ات برانداز نرم دارد.

چشم‌اندازهای تأییدشده از سوی خبرگان

جدول شماره ۹ چشم‌اندازهای تأییدشده از سوی خبرگان

ردیف	چشم‌انداز (بیان آینده‌ی جذاب و واقع‌گرای حکومت یا تصویر مطلوب، اما شدنی و تصویری از آرمان و واقعیت در راستای مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم) است.	cvr	گویه ضروری است	گویه مفید است ولی ضروری نیست	گویه ضرورتی ندارد
۱	ایران امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه‌جانبه به نحوی که فرصت رشد جریان‌ات برانداز نرم خلق نشود.	۰/۶	۳۲	۵	۳
۲	در راستای عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مندی از امنیت اجتماعی و قضایی جریان‌های برانداز نرم مهار و کنترل می‌شود.	۰/۵	۳۰	۶	۴

۳	۲۵	۱۲	۳	در راستای عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مندی از امنیت اجتماعی و قضایی تلاش برای تبدیل بی‌طرف‌ها به موافقین ج.ا.ا صورت می‌گیرد.
۴	۲۴	۱۱	۵	در راستای عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مندی از امنیت اجتماعی و قضایی تلاش برای تبدیل مخالفین ج.ا.ا به افراد بی‌طرف صورت می‌گیرد.
۵	۲۲	۱۶	۲	در راستای عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مندی از امنیت اجتماعی و قضایی؛ تلاش برای تبدیل معاندین به مخالفین ج.ا.ا صورت می‌گیرد.
۶	۱۹	۱۳	۸	در راستای عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مندی از امنیت اجتماعی و قضایی تلاش برای حذف کامل جریان‌های برانداز نرم صورت می‌گیرد.

در جدول شماره ۹ همان‌طور که مشاهده می‌شود فقط موارد ۱ و ۲ به‌عنوان چشم‌انداز مورد تأیید خبرگان قرار گرفته‌اند

مأموریت‌های تأییدشده از سوی خبرگان

جدول شماره ۱۰ مأموریت‌های تأییدشده از سوی خبرگان

ردیف	مأموریت (طیف فعالیت حاکمیت یا نقشه راه برای اجرا، ارزیابی و بهسازی تمام فعالیت‌ها در راستای مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم است).	CVI	گویه ضروری است	گویه مفید است ولی ضروری نیست	گویه ضرورتی ندارد
۱	برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای کنترل جریان‌های معارض برانداز نرم	۰/۸۵	۳۷	۲	۱
۲	افزایش قدرت نرم ج.ا.ا. برای مواجهه با تهدیدات نرم	۰/۸۵	۳۷	۲	۱
۳	برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای مهار جریان‌های معارض برانداز نرم	۰/۸	۳۶	۲	۲
۴	افزایش سواد رسانه‌ای توده‌ی مردم در راستای مواجهه با جریان‌های برانداز نرم	۰/۷۵	۳۵	۲	۳
۵	تشکیل جبهه‌ی فرهنگی انقلاب اسلامی برای مواجهه با جریان‌ات معارض برانداز نرم	۰/۷	۳۴	۵	۱
۶	آگاهی بخشی و بصیرت‌افزایی در جامعه با تأکید بر جهاد تبیین در جهت مواجهه با جریان‌ات معارض برانداز نرم	۰/۷	۳۴	۴	۲
۷	استفاده از ابزارهای فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ها برای پیشگیری و	۰/۶	۳۲	۷	۱

				مقابله با ناهنجاری‌های فرهنگی و اجتماعی	
۳	۷	۳۰	۰/۵	برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای تضعیف پیوندهای میان جریان‌های برانداز نرم و تقویت فاصله‌های موجود میان آنان	۸
۲	۸	۳۰	۰/۵	برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای برداری از اقدامات جنایت کارانه‌ی جریانات معارض برانداز برای کاهش سرمایه‌ی اجتماعی آنان	۹
۳	۱۱	۲۶	۰/۳	برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای مجازات جریان‌های معارض برانداز نرم	۱۰
۶	۱۴	۲۰	۰	برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای همراه کردن جریان‌های معارض برانداز نرم با نظام ج.ا.ا.	۱۱

در جدول شماره ۱۰ همان‌طور که مشاهده می‌شود به‌جز مورد ۱۱ بقیه موارد مورد تأیید خبرگان قرار گرفته‌اند.

سؤال این پژوهش درباره ارکان جهت‌ساز (شامل: مبانی، اصول، ارزش‌ها، اهداف، سیاست‌ها، چشم‌انداز و مأموریت) مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام توسط ج.ا.ا. ایران بود. در جواب این سؤال باید بگوییم با توجه به بررسی‌های به‌عمل آمده و استناد به جداول شماره ۲-۴ و ۳-۴. در پاسخ به سؤال به شرح زیر است:

در مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران «اسلامی بودن حکومت»، «استقلال حکومت»، «مهدویت محوری»، «تشکیل تمدن اسلامی» و «سیر افراد جامعه در مسیر قرب الی الله» مبانی چنین مواجهه‌ای را تشکیل می‌دهند.

همچنین اصول تأییدشده در مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران شامل: «تقویت بنیان‌های فرهنگی، سیاسی، امنیتی و اجتماعی»، «عدم اجازه به بیگانگان برای سلطه بر امور کشور»، «حفظ بنیان‌های فرهنگی، سیاسی، امنیتی و اجتماعی»، «مقابله با تهاجم فرهنگی در همه ابعاد آن»، «حفظ ارزش‌ها توسط نظام اسلامی»، «تجهیز و آمادگی همه‌جانبه در همه‌ی ابعاد در راستای مواجهه با براندازی نرم»، «برقراری نظم و امنیت در جامعه در راستای مواجهه با براندازی نرم در همه ابعاد و سطوح»، «مقابله‌به‌مثل با استکبار جهانی در صورت مداخله‌جویی در روند مقابله با براندازان نرم»، «استکبار ستیزی در مواجهه با اقدامات براندازانه جریانات داخلی و خارجی» بوده است.

ارزش‌های تأییدشده در جهت مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام عبارت‌اند از: «امنیت و اقتدار»، «هویت اسلامی حکومت»، «وحدت و انسجام اسلامی»، «ایثار خواهی و شهادت‌طلبی»، «مقاومت و پایداری»، «استقلال‌خواهی»، «هویت انقلابی حکومت»، «ولایت‌مداری» و «پاسداشت شخصیت‌های افتخارآفرین».

اهداف تأیید شده در جهت مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام عبارت‌اند از: «کسب و افزایش قدرت ملی و اقتدار جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم»، «مهار و کنترل جریان‌های برانداز نرم داخلی و خارجی»، «کسب و افزایش ابتکار عمل جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم»، «تقویت توان تقابلی انقلاب اسلامی در محیط‌های گوناگون در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم» و «تغییر رفتار جریان‌های معارض برانداز نرم با جمهوری اسلامی ایران».

سیاست‌های تأییدشده در جهت مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام عبارت‌اند از: «تدوین سیاست‌های فرهنگی جامع، صریح، روشن و هدفمند بر اساس ملاحظات فرهنگی جامعه»، «تدوین و تقویت سیستم آموزشی و تربیتی مبتنی بر مبانی و اصول دینی و اسلامی»، «تدوین سیاست‌های اطلاعاتی و امنیتی متناسب»، «ارتقاء توان دفاعی نیروهای مسلح با تأکید بر افزایش قدرت نرم برای بازدارندگی، ابتکار عمل و مقابله مؤثر در برابر تهدیدات جریان‌های برانداز نرم نظام ج.ا.ا»، «جهت‌دهی جریان‌های سیاسی برای پایبندی به ارزش‌های اسلامی و انقلابی، دفاع از منافع ملی، دشمن ستیزی، قانون‌پذیری و اصول اخلاقی»، «تعمیق روحیه دشمن‌شناسی و شناخت

ترفندها و توطئه‌های دشمنان علیه انقلاب اسلامی و منافع ملی»، «عمق بخشیدن به معرفت و بصیرت دینی و قرآنی و تحکیم فکری و عملی ارزش‌های انقلاب اسلامی و مقابله با تهاجم فرهنگی بیگانه» و «بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیپلماسی برای مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام ج.ا.ا.» چشم‌اندازهای تأیید شده در جهت مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام عبارت‌اند از: «ایران امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه‌جانبه به‌نحوی که فرصت رشد جریان‌ات برانداز نرم خلق نشود» و «در راستای عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مندی از امنیت اجتماعی و قضایی جریان‌های برانداز نرم مهار و کنترل می‌شود».

مأموریت‌های تأیید شده در جهت مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام عبارت‌اند از: «برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای کنترل جریان‌های معارض برانداز نرم»، «افزایش قدرت نرم ج.ا.ا. برای مواجهه با تهدیدات نرم»، «برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای مهار جریان‌های معارض برانداز نرم»، «افزایش سواد رسانه‌ای توده‌ی مردم در راستای مواجهه با جریان‌های برانداز نرم»، «تشکیل جبهه‌ی فرهنگی انقلاب اسلامی برای مواجهه با جریان‌ات معارض برانداز نرم»، «آگاهی‌بخشی و بصیرت‌افزایی در جامعه با تأکید بر جهاد تبیین در جهت مواجهه با جریان‌ات معارض برانداز نرم»، «استفاده از ابزارهای فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ها برای پیشگیری و مقابله با ناهنجاری‌های فرهنگی و اجتماعی»، «برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای تضعیف پیوندهای میان جریان‌های برانداز نرم و تقویت فاصله‌های موجود میان آنان» و «برنامه‌ریزی و اقدام مؤثر برای بهره‌برداری از اقدامات جنایت‌کارانه‌ی جریان‌ات معارض برانداز برای کاهش سرمایه‌ی اجتماعی آنان»

نتیجه‌گیری

این پژوهش که با عنوان «اصول و مبانی مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم» انجام پذیرفت با هدف شناخت اصول و مبانی مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان هدف اصلی و شناسایی ارکان جهت‌ساز (شامل: ارزش‌ها، اهداف، سیاست‌ها، چشم‌انداز و مأموریت) جهت مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان هدف فرعی در صدد پاسخگویی به سؤال اصلی «اصول و مبانی مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام ج.ا.ا. کدام‌اند؟» و سؤال فرعی «ارکان جهت‌ساز (ارزش‌ها،

اهداف، سیاست‌ها، چشم‌انداز و مأموریت‌ها) نظام جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم کدام‌اند؟» برآمده است.

همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شد در مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران «اسلامی بودن حکومت»، «استقلال حکومت»، «مهدویت محوری»، «تشکیل تمدن اسلامی» و «سیر افراد جامعه در مسیر قرب الی الله» مبانی چنین مواجهه‌ای را تشکیل می‌دهند.

همچنین اصول تأییدشده در مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران شامل: «تقویت بنیان‌های فرهنگی، سیاسی، امنیتی و اجتماعی»، «عدم اجازه به بیگانگان برای سلطه بر امور کشور»، «حفظ بنیان‌های فرهنگی، سیاسی، امنیتی و اجتماعی»، «مقابله با تهاجم فرهنگی در همه ابعاد آن»، «حفظ ارزش‌ها توسط نظام اسلامی»، «تجهیز و آمادگی همه‌جانبه در همه ابعاد در راستای مواجهه با براندازی نرم»، «برقراری نظم و امنیت در جامعه در راستای مواجهه با براندازی نرم در همه ابعاد و سطوح»، «مقابله به مثلاً با استکبار جهانی در صورت مداخله‌جویی در روند مقابله با براندازان نرم»، «استکبار ستیزی در مواجهه با اقدامات براندازانه جریانات داخلی و خارجی» بوده است.

باتوجه به اینکه لازمی داشتن طرح راهبردی مواجهه با جریان‌های معارض برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران، در بدو امر شناسایی ارکان جهت‌ساز مواجهه با این جریانات براساس اصول و مبانی دینی و اسلامی و مبتنی بر ارزش‌ها و اهداف والای نظام است، در این تحقیق به شناسایی و استخراج این ارکان اقدام نمودیم. به همین جهت باتوجه به ارکان جهت‌ساز تأییدشده از سوی خبرگان و نخبگان حوزه مواجهه با جریان‌های برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران همه این ارکان، شامل: اهداف، سیاست‌ها، چشم‌انداز و مأموریت از سوی نهادهای دخیل در این امر استخراج گردید و شناسایی شد تا براساس آن‌ها در گام بعدی و در تحقیق دیگری طرح راهبردی مواجهه با این جریان‌های برانداز طراحی و ملاک عمل نهادها و سازمان‌های ذیصلاح در این خصوص قرار گیرد تا شاهد اثرات و نتایج بهتری نسبت به گذشته باشیم و به عنوان یک الگو برای سایر کشورهای مسلمان و دوست ملاک عمل قرار گیرد. تجربه سالیان گذشته در مواجهه با این جریانات نشان می‌دهد که هر وقت ما براساس این ارکان جهت‌ساز عمل کرده‌ایم یا به عبارتی هر

اندازه به این اصول و مبانی و سایر مؤلفه‌های شناسایی شده نزدیک‌تر بوده‌ایم، در عمل هم موفق‌تر بوده و به نتایج بهتری دست یافته‌ایم.

پیشنهادهای برآمده از تحقیق

باتوجه به غنی بودن ارکان جهت‌ساز در خصوص مواجهه با جریان‌ات برانداز نرم نظام جمهوری اسلامی ایران و همچنین براساس نتایج حاصله، اقدامات زیر پیشنهاد می‌گردد:

- لزوم ایجاد سازوکار لازم برای اعتراضات جمعی و صنفی و جلوگیری از سوءاستفاده دشمن برای موج‌سواری از این اعتراضات
- ضرورت استفاده حداکثری از قوانین فقهی و حقوقی برای مواجهه با جریان‌ات برانداز نرم و اقدامات آنها
- ضرورت جرم‌انگاری اقداماتی که مصداق براندازی نرم به حساب می‌آیند و تصویب قوانین لازم برای مجازات عاملین به صورتی که این مجازات بازدارنده باشند.
- ضرورت تصویب قوانینی برای جلوگیری از اظهارنظر افراد باسابقه و شاخص و مشهور اعم از نخبگان، خواص، سلبریتی‌ها و ... در خصوص موضوعاتی که در حیطه تخصصی آنها نیست با جرم‌انگاری و تعیین مجازات بازدارنده
- لزوم تصویب، ابلاغ و اجرای قوانینی برای مقابله با اقدامات براندازی نرم و مخل نظم و امنیت عمومی مثل عدم حمایت قانونی در مراجع ذیصلاح برای رسیدگی به دعاوی مطروحه، قطع یارانه، مسدود کردن حساب‌های بانکی، ممنوع‌الخروج کردن، عدم ارائه خدمات عمومی، توقیف گواهینامه رانندگی، توقیف اموال و دارائی‌ها، اخذ خسارات وارده به واسطه اقدامات فرد خاطی، محرومیت از تحصیل و ...
- لزوم پرداختن به جهاد تبیین توسط هر شخص، جریان یا گروه تأثیرگذار در جامعه با حمایت نهادها و سازمان‌های دخیل
- استفاده از ظرفیت عظیم نخبگان و خواص خصوصاً مراجع تقلید برای هدایت و راهنمایی مردم در مواجهه با این جریان‌ات و اقدامات براندازانه آنان.

- ضرورت تقویت و هوشیاری نهادهای مسئول برای پیش‌بینی، پیش‌گیری و کنترل اقدامات براندازانه این جریان‌ها.
- ضرورت تصویب و ابلاغ قانون صیانت از فضای مجازی توسط مجلس شورای اسلامی.

مدل مفهومی تحقیق

منابع و مأخذ:

- قرآن کریم، ترجمه: محمد مهدی الهی قمشه‌ای
- امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، مجموعه بیانات، قابل دسترسی در: WWW.Khamenei.ir
- اداره سیاسی سپاه، (۱۳۸۱)، جریان برانداز و استراتژی براندازی خاموش در دهه سوم انقلاب اسلامی، تهران: انتشارات معاونت آموزش نیروی مقاومت بسیج سپاه.
- اداره سیاسی سپاه، گزارش خبری تحلیلی ویژه جریان برانداز، شماره ۱.
- اساسنامه ساحفاسا، مصوب سال ۱۳۷۰
- آقابابایی، حسین (۱۳۸۶)، بررسی فقهی - حقوقی جرم براندازی، تهران، چاپ دوم، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- برادران سلمانی، زهیر (۱۳۹۶). روش‌های جدید براندازی گروهک‌های چپ مسلح و تأثیر آن بر امنیت ملی ج.ا.ا، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع)
- بیگدلو، مهدی (۱۳۸۹)، ویژگی‌ها و روند براندازی نرم، فصلنامه امنیت پژوهی، شماره ۲۹.
- حبیبی، آرش و سرآبادانی، مونا (۱۴۰۱)، آموزش SPSS، ناشر: انتشارات نارون، پائیز ۱۴۰۱
- حسن بیگی، ابراهیم (۱۳۹۶)، مدیریت راهبردی، تهران، انتشارات سمت چاپ اول
- خزلی، اکبر، افتخاری، اصغر و فیروز کوهی، مهدی (۱۴۰۱)، تقویت ضریب ایدئولوژیک به مثابه عامل مقوم امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه آفاق امنیت، دوره ۱۵، شماره ۵۵
- دهخدا، علی اکبر، لغت‌نامه، تهران، ۱۳۵۲، دانشگاه تهران.
- دو رژه، موریس (۱۳۵۶)، **احزاب سیاسی**، ترجمه ابوالفضل قاضی، تهران: فرانکلین.
- رادیو فردا، برنامه ایستگاه فردا: قسمت اول، مصاحبه با فرخ نگه‌دار، ۱۳۹۸/۵/۲۸
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد (بی تا)، مفردات الفاظ القرآن، تحقیق صفوان عدنان داوودی، مشورات طلعه نور، چاپ دوم.

- رستمی، محمود (۱۳۷۸)، فرهنگ واژه‌های نظامی، تهران: ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.
- ساسانیان، سعید (۱۴۰۰)، الگوی راهبردی دیپلماسی عمومی با رویکرد تهاجم اطلاعاتی (مطالعه موردی عربستان سعودی)، رساله‌ی دکتری، تهران، دانشگاه جامع امام حسین (ع).
- عسکری، ابی هلال (۱۴۱۲ ق)، الفروق اللغویه، تنظیم: الشیخ بیت الله بیات، مؤسسه النشر الإسلامی التابعة لجماعة المدرسين، قم، چاپ اول.
- عسگری، محمود و حسینی، حسین (۱۴۰۰)، واکاوی حکمرانی امنیتی برای مقابله با ناآرامی‌ها در جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه آفاق امنیت، سال چهاردهم زمستان ۱۴۰۰، شماره ۵۳، صفحات ۲۳۱ تا ۲۵۸.
- علیخانی، عبدالله و هدایتی، علیرضا (۱۳۹۵)، روش پژوهش کاربردی در اطلاعات و امنیت ملی، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشکده اطلاعات.
- فاروقی، مجمع اللغة العربیة (۱۳۸۰ ق)، المعجم الوسيط، المكتبة الاسلامیه، استانبول.
- فراهیدی، خلیل (۱۴۱۰ ق)، العین، تحقیق دکتر مهدی مخزومی، قم، دار الهجره، چاپ دوم.
- لغت‌نامه‌های دهخدا، معین، عمید قابل دسترسی در www.vajehyab.com
- مجمع اللغة العربیة (۱۳۸۰ ق)، المعجم الوسيط، المكتبة الاسلامیه، استانبول.
- محمد، معین (۱۳۶۳). «فرهنگ فارسی معین». ج ۱، خ. تهران: انتشارات امیرکبیر.
- معین، محمد (۱۳۸۱)، فرهنگ فارسی، تهران: سرایش.
- معین، محمد (۱۳۸۶)، فرهنگ فارسی معین، جلد ۱، تهران: انتشارات ادنا.

